

יחודה של מלאכת ההוצאה מרשות לרשות – כמקור למלאכות השבת

מעיר על כך רבנו חננאל מבעלי התוספות:

תוספות שבת דף צו/ב

וממאי דבשבת קאי – רבנו חננאל לא גורס כל זה.... [כל הקטע של שאלת הגמרא ותשובתה] דהא אפילו בחול קאי נפקא ליה שפיר דהוצאה מלאכה הוא דהא רחמנא קרייה מלאכה כדכתיב ואיש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש וכתוב ויכלא העם מהביא אלמא קרי להוצאה מלאכה וכן דריש בהדיא בירושלמי:

חידוש הפסוק הוא רק שנקראת "מלאכה"

רמב"ם יד החזקה - הלכות שבת פרק יב

(ח) הוצאה מרשות לרשות מלאכה מאבות מלאכות היא ואף על פי שדבר זה עם כל גופי תורה מפי משה מסיני נאמרו הרי הוא אומר בתורה : איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא - הא למדת שההבאה מלאכה קורא אותה.

ומאחר והיא 'מלאכה שהיתה במשכן' [גם אם לא היתה בשבת] היא אסורה ככל המלאכות!

אבל רש"י שהובא לעיל למרבית-הפלא

כן גורס קטע זה

ומה יענה על הערת רבנו חננאל ?

עיינו ברש"י על הפסוק "והמלאכה היתה דים"

רש"י שבת דף ב/א

יליאות השבת – הולאות שמרקות לרקות האמורות לשבת, ובגמרא מפרש להכנסות נמי קא קרי יליאות, ובפרק הזורק (שבת לו, ז) בריסיה נפקא לן מוילאו משה ויעבירו קול במחנה וגו' לא תפיקו מרקות היחיד לרקות הרבים להביא נדבה למחנה לוי, ויום השבת היה כדלילף התם..

הבה נעיין בדברי הגמרא בפרק הזורק:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף צו/ב

גמרא מכדי זריקה תולדה דהוצאה היא הוצאה גופה היכא כתיבא? אמר רבי יוחנן דאמר קרא : ויצו משה ויעבירו קול במחנה. משה היכן הוה יתיב ? במחנה לוי! ומחנה לוי רשות הרבים הוא! וקאמר להו לישראל לא תפיקו ותיתו מרשות היחיד דידיכו לרשות הרבים [הפסוק "להוציא" נדבותיכם מאהליכם למחנה לוי]

שואלת הגמרא:

וממאי דבשבת קאי? דילמא בחול קאי ומשום דשלימא לה מלאכה כדכתיב והמלאכה היתה דים וגו' [וצו ההפסקה היה מטעמים טכניים – ולא עקב איסור שבת]!

ותשובתה:

גמר העברה העברה מיום הכפורים כתיב הכא ויעבירו קול במחנה וכתוב התם והעברת שופר תרועה מה להלן ביום אסור אף כאן ביום אסור [ומכאן שה"הוצאה" בשבת אסורה במלאכה]

(ד) ויבאו כל החכמים העשים את כל מלאכת הקדש איש איש ממלאכתו אשר המה עשים:(ה) ויאמרו אל משה לאמר מרבים העם להביא מדי העבדה למלאכה אשר צוה ייוד לעשת אתה:

(ו) ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא:(ז) והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר:

מדוע כה נחפזו חכמי הלב לעצור את 'זרם-התרומות'!

רש"י על שמות פרק לו פסוק ז

(ז) והמלאכה היתה דים לכל המלאכה – ומלאכת ההבאה היתה דים של עושי המשכן לכל המלאכה של משכן לנשות אותה ולהותר:

ומדוע מופיעה ברשימת ל"ט המלאכות כמלאכה האחרונה?

למרבית הפלא פתיחת מסכת שבת היא בדיני הוצאה:

משנה מסכת שבת פרק א

(א) יציאות השבת שתים שהן ארבע בפנים, ושתיים שהן ארבע בחוץ. כיצד. העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים, פשט העני את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעל הבית, או שנטל מתוכה והוציא, העני חייב ובעל הבית פטור.

ומנין המקור למלאכת "הוצאה מרשות לרשות"!

והביאור בזה:

עניינה של השבת:

לקבוע בנפשותינו אמונת "חידוש העולם"

היקום מתהווה בכל רגע מכח "דבר הויה" בלבד
הרי ש'ריבוי הנבראים' אינם אלא "אנרגי-יה!"

העולם: "רשות היחיד" – יחידו של עולם

כל העושה מלאכה ומחלל שבת

הריהו מצהיר בכך

שאינו מאמין ב"חידוש העולם" יש מאין

ולדידו היקום "אוסף של ריבוי אנרגיות שונות:

העולם: "רשות הרבים" – כוחות הטבע

הריהו מוציא את העולם
מרשות היחיד לרשות הרבים

אדם

שחושיו רואים את העולם כרשות הרבים
זקוק לאיסור המלאכות- להחזיר לתודעתו
שהיקום "רשות היחיד" הוא

הקב"ה

גם תוך כדי יצירת האירועים בטבע
רואה ש"אין עוד מלבדו"
ואינו זקוק לתירגול השביתה ממלאכות

☒ ולרש"י: מאחר וההוצאה – שורש ומקור כל
המלאכות מדוע היא נמנית אחרונה?

במלאכת ה"הוצאה" – שני היבטים:

מצד ה"גברא"

היוצא מרשות לרשות [יצאות השבת] – שורש המלאכות

ומצד ה"חפצא"

שעבר מרה"ד לרה"ד (המוציא...) – מלאכה גרועה ואחרונה

ור"ת מפרש לדבר ההוא רגיל ה"ס"ם לשנות תחילה
וכן במסכת ז"ק (דף 3.) ה"ס"ר והבור המזבנה
וההבער ולא נקט כסדר הפרשה ...

ועוד מפרש ר"ת דפתח זיליאות משום דבעי למימר
לא לאל החייט במחטו

אבל לרש"י "הוצאה" היא המקור לכל מלאכות שבת
ולכן פתח בה !

"המוציא מרשות לרשות" כמקור המלאכות
אפשר לבאר בשני-אופנים

בדרך הפשט:

כשם שבבנין המשכן מלאכת ההבאה
אמנם לא היתה חלק ממלאכות המשכן

אבל

ללא ה"הבאה" של חומרי-הגלם
אותם "הוציאו" מרשותם לרשות הרבים
לא היה לחכמי בצלאל
ממה לייצר את המשכן וכליו
הרי שהיא שורשם ומקורם!

בדרך הסוד:

מדרש רבה בראשית פרשה יא פסקה ה

(ה) טורנוסורפוס הרשע שאל את רבי עקיבא...אם
כדבריך שהקב"ה מכבד את השבת אל ישב בה רוחות
אל יוריד בה גשמים אל יצמיח בה עשב !...!

א"ל תיפח רוחיה דהוא גברא אמשול לך משל לשנים
שהיו דרין בחצר אחת אם אין זה נותן עירוב וזה נותן
עירוב שמא מותרין לטלטל בחצר אבל אם היה אחד
דר בחצר הרי הוא מותר בכל החצר כולה אף כאן
הקב"ה לפי שאין רשות אחרת עמו וכל העולם כולו
שלו מותר בכל עולם כולו

☒ ולכאורה מה תשובה היא זו? וכי בחצרו מותר
לאדם להשקות ולהצמיח בה עשב ?

לדעת רש"י:

הגדרת "מלאכה שהיתה במשכן" כוללת רק
מלאכת-האומנין של בצלאל
שיצרו הכלים מחומרי-הגלם שנתרמו

אבל

אספקת חומרי-הגלם
אותם "הביאו" ישראל אל האומנים
איננה כלולה ב"מלאכת המשכן" !

אי לכך אילולא הוכחנו

ש"צו הפסקת-ההבאה" היה ביום השבת

לא הייתה "ההוצאה" נכללת
במושג "מלאכות-המשכן"

לדעת רבנו חננאל

גם אספקת חומרי-הגלם למלאכת האומנים
כלולה במושג "מלאכת המשכן"
[ע"ד "מכשירי מצוה במצוה"]

ודיינו שהתורה קוראת
ל"הוצאה" בשם "מלאכה"
והריהי אסורה בשבת
ככל "מלאכות המשכן" האחרות

רש"י	ר"ח
מלאכת ההבאה	מלאכת ההבאה
אינה במסגרת מלאכת המשכן	כלולה במלאכת המשכן
בשבת היה הצו	אפילו היה בחול
הוצאה	הוצאה
היא מקור הל"ח מלאכות	היא פרט הכי קל שבהן
אין צורך בטעם פתיחת	צריך נימוק
מס' שבת בדיני הוצאה	לפתיחה במלאכה האחרונה

חוספות שבת דך ב עמוד א

נוקק לנימוקים לפשר הפתיחה:

... ותירץ דהולאה חביבא ליה לאקדומי משום
דממשנה זו שמעינן כמה דברים הולאה והכנסה
דעני ועשיר ודבעינן עקירה והנחה ושנים שטעמיה
פטורין וידו של אדם תשובה לו כד' על ד' וידו של
אדם אינה לא כרשות היחיד ולא כרשות הרבים.